

the experience of a displaced university. *Zeszyty Naukowe WST*, 2022, №15. 131-142. DOI: 10.54264/0053.

12. Nestorenko T., Nestorenko O., Peliova J. Displaced and fake universities – experience of Ukraine. *Economic, Political and Legal Issues of International Relations*. 2017. 9. – 10. júna 2017, *Virt*, Volume of Scientific Papers. Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta medzinárodných vzťahov, 265-271. URL: <https://cutt.ly/hYcVSgE>

13. Peliova J., Nestorenko T., Kovachov S., Suchikova Ya., Nestorenko O. Adapting to adversity: a case study of asynchronous learning implementation in a relocated university amidst war. *Zeszyty Naukowe WST*. 2023, nr 16, 119-132. DOI: 10.54264/0067.

ПАСТЕРНАК О.М.,

*кандидат хімічних наук, доцент,
доцент кафедри раціонального природокористування
та охорони навколишнього середовища,
Маріупольський державний університет*

ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ КОНФЛІКТІВ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Сталий розвиток регіонів є актуальною глобальною проблемою. Регіони стикаються з різноманітними проблемами, які суттєво гальмують прогрес у досягненні цілей сталого розвитку, досягнення довгострокової економічної, соціальної та екологічної стабільності сповільнюється. Динаміка вимагає детального вивчення та аналізу, оскільки розуміння багатогранних викликів, які перешкоджають сталому розвитку в зонах конфлікту, та конкретних перешкод, які потрібно подолати для сприяння сталому розвитку, потребує комплексної оцінки.

У зонах військових дій спостерігається значна міграція, внутрішнє переміщення та розпад соціальних структур, що призводить до перенаселення територій із обмеженим доступом до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг. Тиск на соціальні системи стає перешкодою для розвитку стійких громад. Збройні конфлікти призводять до руйнування інфраструктури, економічної нестабільності та виснаження робочої сили, що утворює серйозні економічні виклики. Відсутність інвестицій у відновлення ускладнює боротьбу з бідністю та стримує сталий економічний розвиток. Розв'язання цих економічних проблем стає ключовим для створення фундаменту для тривалого розвитку.

Вплив конфліктів на навколишнє середовище є надзвичайно важливим: забруднення повітря та води, вирубка лісів, пожежі та знищення біоти стають системною проблемою. Деградація екосистем загрожує не лише біорізноманіттю, але й пригнічує засоби існування спільнот, що залежать від природних ресурсів. Стратегії сталого розвитку повинні включати відновлення

природного середовища для забезпечення довгострокової життєздатності регіонів, що постраждали від конфлікту. Неefективне управління ресурсами ускладнює шлях до сталого розвитку. Розв'язання конфліктів є обов'язковим для створення сприятливого середовища для тривалої стабільності.

Військові дії в Україні стали випробуванням для досягнення індикаторів Цілей сталого розвитку. Війна призводить до різноманітних та глибоких наслідків, що охоплюють короткострокові, середньострокові та довготермінові періоди, які включають соціальні та економічні аспекти [1-3], фізичні та психологічні [4]. Менш дослідженими залишаються впливи збройних конфліктів на природне середовище та реалізацію цілей сталого розвитку. Важливо враховувати динаміку цілей сталого розвитку екологічної групи відповідно до Стокгольмського центру стійкості: 6- Чиста вода та належні санітарні умовия, 13- Пом'якшення наслідків зміни клімату, 14- Збереження морських ресурсів, 15- Захист екосистем суші.

Руйнування інфраструктури водопостачання, яке стало наслідком військових дій, призвело до суттєвого зниження доступності питної води та погіршення санітарних умов для населення. Викиди забруднюючих речовин під час вибухів та руйнування промислової інфраструктури призвели до безпосереднього забруднення водних ресурсів, що в свою чергу призвело до зниження якості питної води, якості поверхневих і ґрунтових вод.

Військові дії призвели до збільшення викидів парникових газів, що безпосередньо потрапляють в атмосферу внаслідок вибухів, пожеж, аварій, руху транспортних засобів. Руйнування інфраструктури та житлового середовища зменшує здатність країни для пом'якшення наслідків зміни клімату. Масова міграція призвела до зменшення соціально-економічних можливостей для вирішення завдань. Країни Європейського Союзу зменшують свою залежність від викопних палив та інвестують у альтернативні джерела енергії.

Затоплені кораблі, витік нафтопродуктів, замінування морських акваторій негативно впливають на екосистеми моря, наслідки яких будуть відчутні протягом десятиліть. Забруднення річкових вод сприяє накопиченню забруднюючих речовин в донних шарах. Вплив забруднення води та втрати біорізноманіття мають далекосяжні наслідки для прибережних та морських екосистем, а також територій природно-заповідного фонду. Військові дії прямо й опосередковано поглиблюють деградацію екосистем суходолу, сприяють фізичній та хімічній деградації ґрунту, вирубці лісів та зменшенню здатності екосистем забезпечувати екосистемні послуги. Бойові дії в аграрних районах призводять до подальшої деградації ґрунтів на майбутні десятиліття, що призводить до втрати в екосистемах.

Військові дії чинять вплив на довкілля, розвиток міст та територіальних громад, а також мають негативний вплив на здоров'я майбутніх поколінь, створюють серйозні перешкоди для досягнення завдань цілей сталого розвитку, таких як подолання бідності, забезпечення якісної освіти, подолання голоду, надання якісних медичних послуг. Сталий розвиток у зонах конфлікту потребує комплексного та інтегрованого підходу, спрямованого на вирішення соціальних,

економічних та екологічних проблем. Ініціативи мають бути зосереджені на відновленні соціальної єдності, зміцненні економічної стійкості та сприянні відповідальному ставленню до довкілля, для впровадження ефективної політики на шляху до сталого розвитку регіонів зруйнованих конфліктом.

Список використаних джерел:

1. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни (євроінтеграційні аспекти). Є.В.Буряк, К.Ю.Редько, А.О.Чорновол, О.В.Орленко. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. Випуск 34/2022. с.135-143.

2. Проблеми управління сталим розвитком України в умовах війни. Г. Капінос, К.Ларіонова. *Modeling the development of the economic systems*. № 1 (2023). с.93-103.

3. Сталий розвиток і соціальна відповідальність в умовах війни в Україні. Г.В. Миськів, І. І.Пасінович. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми економіки та управління». Vol. 7, No. 1, 2023. с.21-36.

4. Global conflict escalation during the pandemic, climate, and economic dilemmas: Healthcare sustainability challenges in conflict zones and elsewhere. А. К. Mohiuddin. *European Journal of Sustainable Development Research*. 2023, 7(2), с.1-38.

ПЕТРИК І.В.,

*доктор філософії в галузі соціальних та поведінкових наук,
старший викладач кафедри раціонального природокористування
та охорони навколишнього середовища,
Маріупольський державний університет*

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Головний пріоритет держави полягає в забезпеченні сталого розвитку країни та зростанні соціально-економічних показників, для досягнення яких необхідно вирішити багато питань економічного, соціального і екологічного характеру. Вирішення таких питань повинно бути взаємопов'язаним на рівні країни та регіонів, враховувати особливу їх роль у розвитку країни та диференціацію, оскільки регіональному розвитку властиві територіальні та галузеві диспропорції, в тому числі в таких сферах як економічна, екологічна і соціальна. Саме тому дослідження особливостей та результатів розвитку країни та її регіонів, розроблення теоретико-методологічних, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо вирішення таких питань для забезпечення об'єктивних передумов взаємопов'язаного соціо-еколого-економічного розвитку, переходу України та регіонів на шлях сталості є своєчасним та актуальним науково-прикладним завданням.